

VIEDOKLIS PAR FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS LIKUMA 11. PANTA IZPILDI (KOREKCIJAS MEHĀNISMS)

Saskaņā ar Fiskālās disciplīnas likuma (turpmāk – FDL) 28. panta septīto daļu Fiskālās disciplīnas padome (turpmāk – Padome) sagatavo un iesniedz Saeimai un Ministru kabinetam viedokli fiskālās politikas jautājumos, ja atzīst tos par būtiskiem FDL normu ievērošanai.

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 473/2013 par kopīgiem noteikumiem budžeta plānu projektu uzraudzībai un novērtēšanai un pārmērīga budžeta deficīta novēršanai eirozonas dalībvalstīs¹ (Regula 473/2013) 5. panta otrās daļas a) apakšpunktu neatkarīga struktūra sniedz publiskus izvērtējumus attiecībā uz tādu apstākļu iestāšanos, kuru dēļ ir iedarbināms korekcijas mehānisms.

FDL 11. pants ietver korekcijas mehānisma nosacījumus nacionālajā likumdošanā. Norma ietver vispārējās valdības pieļaujamās minimālās budžeta bilances korekciju vidēja termiņa budžeta plānā, lai nodrošinātu, ka faktiskā novirze no strukturālās bilances nosacījuma nekavē sabalansēta budžeta veidošanu. FDL pārejas noteikumi nosaka, ka 2013. gads ir atsaucis gads, sākot ar kuru tiek vērtētas korekcijas mehānisma prasības saskaņā ar FDL 11. pantu.

Saskaņā ar Vienošanās par sadarbību², Padome veic novērtējumu tam, vai vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances (turpmāk – strukturālā bilance) korekcija, ja tāda jāveic saskaņā ar FDL 11. pantu, atbilst šī panta nosacījumiem, it īpaši attiecībā uz korekcijas mehānisma aktivizēšanas nepieciešamību, korekcijas apjomu un korekcijas piemērošanas laika periodu.

Strukturālās bilances nosacījuma novērtējums

Saskaņā ar FDL 11. pantu Finanšu ministrija (turpmāk – FM) aprēķināja faktiskās strukturālās bilances un minimālās plānojamās strukturālās bilances starpību un atbilstoši pieprasījumam 27. novembrī iesniedza aprēķinus Padomē. 2020. gada 17. decembra sēdē Padome izskatīja FM sniegtos datus par FDL 11. panta ievērošanu, FDP 11. panta nosacījumu izpildes pārbaude ietverta 1. tabulā.

Tabula 1

FDL 11. panta prasību izpildes pārbaude

Rādītājs/gadi	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
IKP, faktiskajās cenās	22 923,7	23 613,9	24 560,9	25 360,3	26 962,3	29 142,5	30 463,3
Vispārējās valdības budžeta faktiskā strukturālā bilance, % no IKP	-1,4	-1,5	-1,8	-0,3	-1,3	-1,7	-0,7
Vispārējās valdības budžeta faktiskā strukturālā bilance	-323,0	-364,0	-453,1	-69,2	-346,8	-494,6	-221,5
Minimālā plānojamā vispārējās valdības budžeta strukturālā bilance, % no IKP	-1,3 ³	-1,0 ⁴	-1,0 ⁵	-0,9 ⁶	-1,0 ⁷	-1,2 ⁸	-0,6 ⁹

¹ Regula 473/2013 pieejama: [EUR-Lex - 32013R0473 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013R0473), skatīta: 17.12.2020.

² 5.15.1.punkts, vienošanās par sadarbību, pieejama:

http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_09_969_20160729_VPS_FDP_FM_konsolidetais.pdf, skatīta: 17.12.2020.

³ "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2013., 2014. un 2015.gadam"

⁴ "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2014., 2015. un 2016.gadam"

⁵ "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2015., 2016. un 2017.gadam"

⁶ "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2016., 2017. un 2018.gadam"

⁷ "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2017., 2018. un 2019.gadam"

⁸ "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2018., 2019. un 2020.gadam"

⁹ "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2018., 2019. un 2020.gadam"

Tabulas 1 turpinājums

Rādītājs/gadi	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Minimālā plānojamā vispārējās valdības budžeta strukturālā bilance	-298,0	-236,1	-245,6	-228,2	-269,6	-349,7	-172,6
Gada novirze	-25,0	-127,9	-207,5	159,0	-77,2	-144,9	-48,9
Gada novirze, % no IKP	-0,1	-0,5	-0,8	0,6	-0,3	-0,5	-0,2
Uzkrātā bilanču noviržu summa visiem gadiem, sākot no 2013.gada	-25,0	-152,9	-360,4	-201,4	-278,6	-423,5	-472,4
Uzkrātā bilanču noviržu summa visiem gadiem, sākot no 2013.gada, % no IKP	-0,1	-0,6	-1,5	-0,8	-1,0	-1,5	-1,6
FDL 11.panta nosacījums, % no IKP	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Ir jākorrigē, ja 9. < 10.	Nav jākorrigē	Jākorrigē	Jākorrigē	Jākorrigē	Jākorrigē	Jākorrigē	Jākorrigē

Avots: FM un Padomes aprēķini

2019. gada beigās uzkrātās faktiskās novirzes no bilances nosacījuma visiem gadiem, sākot ar 2013. gadu procentos no IKP, sasniedza -1,6% un matemātiski šāda uzkrātā starpība pagēr pielietot korekcijas mehānismu, kas turpmākos gados nodrošinātu budžeta sabalansētību.

Taču, 2020. gadā Latvijas ekonomika saskārās ar Covid-19 pandēmijas izraisītu strauju iekšzemes kopprodukta lejupslīdi. Tiek prognozēts, ka ekonomikas veiktspēja 2020. gadā un turpmākajos gados būs zemāka par tās potenciālu, un izlaides starpība būs negatīva (sk. 2. tabulu).

Ievērojot FDL 11. panta 6. daļā minēto, strukturālās bilances koriģēšanu neveic, ja prognozētā iekšzemes kopprodukta un potenciālā iekšzemes kopprodukta starpība salīdzināmajās cenās ir negatīva. Koriģēšanu veic tajā gadā, kad minētā starpība ir pozitīva.

Tabula 2

Izlaides starpība (%) un IKP salīdzināmajās cenās (milj. EUR)

Rādītājs/gadi	2019	2020	2021	2022	2023
IKP salīdzināmajās cenās	27561	25631	26939	27787	28655
Potenciālais IKP	27130	27774	28469	29180	29890
Izlaides starpība % IKP	1,6	-7,7	-5,4	-4,8	-4,1

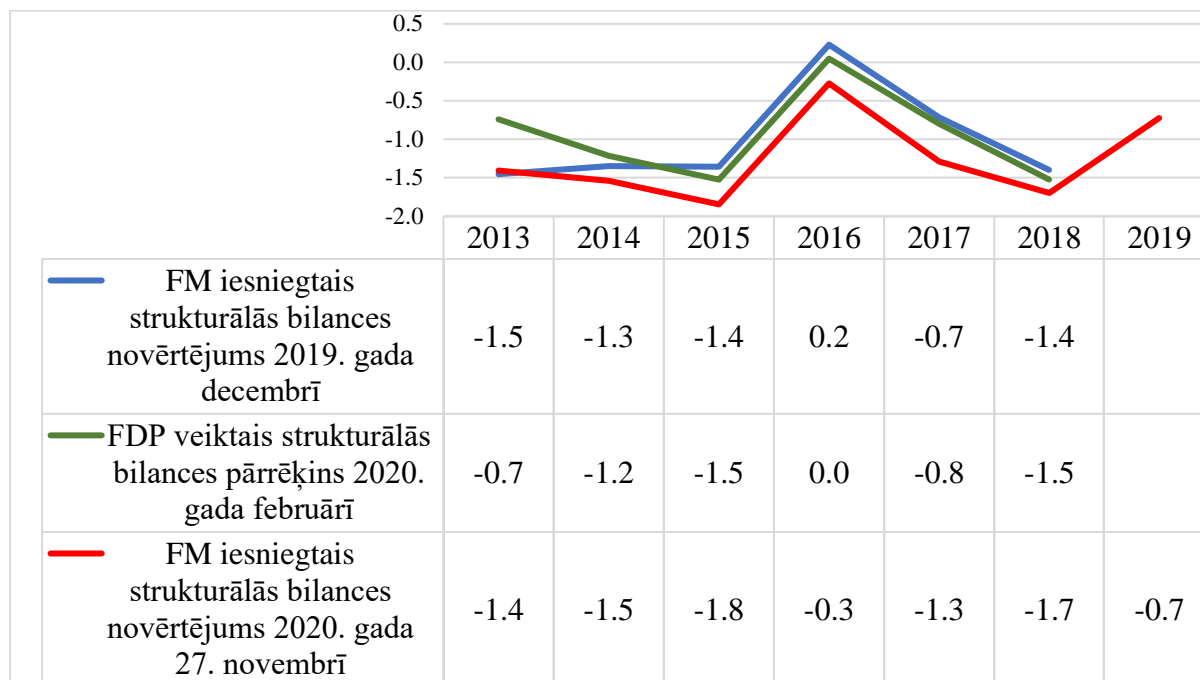
Avots: FM

Nemot vērā FDL 11. panta nosacījumu kopumu un reālo ekonomisko situāciju 2020. gadā, kā arī ekonomikas attīstības prognozes nākamajiem gadiem, Padome atzīst, ka korektīvais mehānisms nav piemērojams laikā, kad ekonomika darbojas zem tās potenciāla. Tajā pašā laikā Padome norāda uz nepieciešamību sabalansēt ekonomikas reālos rādītājus ar plānotajiem izdevumiem, ievērojot, ka turpmākos gados būs nepieciešams atgriezties pie sabalansēta budžeta veidošanas prakses.

Padome atgādina, ka gadā, kad ekonomikas izaugsme atgriezīsies un izlaides starpība sasniegs pozitīvas vērtības, var tikt ieviests korekcijas mehānisms, kas paredz, ka ietvara likuma projektā trešajam gadam minimālo plānojamo vispārējās valdības budžeta strukturālo bilanci jānosaka par 0,5% no IKP lielāku, nekā to atļauj FDL 10. pantā noteiktais strukturālās bilances deficīta apmērs, kas ir -0,5% no IKP.

Strukturālās bilances izmaiņas 2013.-2020.gados

Izlaides starpības vērtība ir strukturālās bilances neatņemama sastāvdaļa un tai mainoties, strukturālā bilance gadu gaitā ir attiecīgi mainījusies, 2019. gada novērtējumā vērojama strukturālās bilances pasliktināšanās. Izmaiņas izlaides starpībā ietekmē gan CSB veiktās IKP datu revīzijas, gan arī potenciālā IKP pārrēķins Covid-19 krīzes iespaidā. Laika posmā 2019.-2020.g. izlaides starpības vērtība ir izmainījusies vairākkārt (skat.1. attēlu).

Avots: FM un Padomes aprēķini

1.attēls Strukturālās bilances novērtējuma izmaiņas 2013.-2019. gadiem

2020. gada 7. februārī no Finanšu ministrijas tika saņemtas atjauninātas potenciālā IKP aplēses, kas ir iekļautas Stabilitātes programmas (bāzes scenārija) makroekonomikas prognozēs 2020./2023¹⁰. Izmantojot atjauninātās potenciālā IKP aplēses, FDP pārrēķināja strukturālās bilances līmeni, konstatējot, ka 2015. gadā tas pasliktinājās par 0,2%p. 2016. gadā pasliktinājās par 0,1%p., 2017. gadā pasliktinājās par 0,4%p. un 2018. gadā pasliktinājās par 0,1%p. Tajā pašā laikā, novērtējot Stabilitātes programmas 2020/2023 ārkārtas makroekonomiskās prognozes sakarā ar Covid-19, Padome norādīja uz nepieciešamību koriģēt potenciālā IKP novērtējumu¹¹.

2020. gada 15. jūnijā FDP apstiprināja makroekonomiskās prognozes vidēja termiņa budžeta ietvaram 2020./2023¹². Finanšu ministrija bija ņēmusi vērā Padomes ieteikumus par Stabilitātes programmu 2020/2023 un koriģējusi potenciālā IKP novērtējumu, kas ietekmēja arī izlaides starpības novērtējumu.

2020. gada 27. novembrī Padome no FM saņēma novērtējumu par FDL 11. panta nosacījuma izpildi no 2013. līdz 2019. gadam. Aprēķini ietvēra 2020. gada 30. septembrī CSB veikto IKP datu revīziju, kuras rezultātā tika koriģēta arī potenciālais IKP un izlaides starpība, rezultātā pasliktinot strukturālās bilances vērtības laikā no 2013.līdz 2018. gadam.

¹⁰ [14.04.2020. FDP VIEDOKLIS PAR COVID-19 ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀ PĀRSKATĪTAJĀM FINANŠU MINISTRIJAS MAKROEKONOMIKAS PROGNOZĒM](#)

¹¹ [FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS UZRAUDZĪBAS STARPZIŅOJUMS PAR LATVIJAS STABILITĀTES PROGRAMMU 2020. -2023. GADAM Microsoft Word - FDP_1_08_213_20200429 FDP_viedoklis_par_Latvijas_Stabilitātes_programmu_2020.-2023.gadam. PIELIKUMS](#)

¹² [15.06.2020. FDP viedoklis par Finanšu ministrijas makroekonomisko rādītāju prognozēm 2020. gadam un 2021.-2023.gadam](#)